

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

PROSPECTS FOR IMPROVEMENT OF LEGAL REGULATION PERMITTING SYSTEM IN ECONOMIC ACTIVITY

Сагайдак Ю.В.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри правового регулювання економіки

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Стаття присвячена вивченню проблем у правовому регулюванні дозвільної системи у сфері господарської діяльності. У статті визначаються перспективи вдосконалення правового регулювання дозвільних процедур у нових для України економічних умовах. Окремо йде мова про значення дозвільних процедур для легалізації суб'єктів господарювання.

Ключові слова: дозвільна система, дозвільні процедури, легалізація суб'єктів господарської діяльності, перспективи правового регулювання дозвільної системи, державне регулювання економіки.

Статья посвящена изучению проблем в правовом регулировании разрешительной системы в сфере хозяйственной деятельности. В статье указываются перспективы совершенствования правового регулирования разрешительных процедур в новых для Украины экономических условиях. Отдельно говорится о значении разрешительных процедур для легализации субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: разрешительная система, разрешительные процедуры, легализация субъектов хозяйственной деятельности, перспективы правового регулирования разрешительной системы, государственное регулирование экономики.

The article is devoted to the study of problems in the legal regulation of the licensing system in the sphere of economic activity. The article indicated prospects for improving the legal regulation of licensing procedures in the new economic conditions in Ukraine. Separately, the value of the licensing procedures for the legalization of business entities.

Key words: licensing system, licensing procedures, legalization of business entities, prospects of legal regulation of the licensing system, government regulation of the economy.

Постановка проблеми. Дозвільна система у сфері господарської діяльності давно вже потребувала реформи, оскільки отримання дозволів суб'єктами підприємництва і господарювання завжди було пов'язано із низкою адміністративно-правових проблем і стало одним із найактуальніших питань в регуляторній діяльності держави.

Її розв'язання стало одним із основних завдань і нового Уряду України, оскільки вдосконалення існуючого правового регулювання дозвільних процедур у сфері господарської діяльності є поштовхом до їх спрощення та встановлення оптимального регулювання дозвільної системи у сфері господарських відносин, а також усунення різноманітних дозвільних перешкод у реалізації права на здійснення підприємницької діяльності.

Сформована в попередні роки система видачі документів дозвільного характеру характеризується наявністю великої кількості таких документів, складними процедурами їх отримання (в тому числі необхідністю щороку їх оновлювати), відсутністю чіткої системи нормативно-правових актів, якими би вона була регламентована (нині це закони та підзаконні акти, які іноді прямо суперечать один одному). Така ситуація перешкоджає здійсненню ефективного державного управління у сфері будівництва, землекористування, охорони здоров'я тощо. Підприємці переконані, що саме такий стан речей практично зводить нанівець бажання працювати легально і сприяє тінізації економіки та розвитку корупції [2].

Особливої актуальності питання правового регулювання дозвільних процедур набуває у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 р.

Стан дослідження. Слід зазначити, що в науковій літературі з адміністративного права проблемам вдосконалення державного управління дозвільної діяльності у сфері підприємництва приділялось недостатньо уваги. Питання щодо процедур дозвільного провадження та їх місця і ролі в адміністративному процесі, специфіка особливостей надання дозволів певною мірою вивчалися наукою адміністративного права. Досить цікавого та

грунтовною роботою в цьому плані є наукове дослідження Завірюхи Г.С. Проте дозвільна діяльність у сфері господарської діяльності, пов'язана із наданням дозволів, документів дозвільного характеру, та адміністративно-правові основи її здійснення як одного з етапів легалізації суб'єктів господарської діяльності недостатньо вивчалися і залишаються актуальними в контексті вдосконалення державного регулювання економіки в нових євроінтеграційних умовах.

Мета – визначення перспектив удосконалення правового регулювання дозвільної системи у сфері господарської діяльності. Завданнями ж є аналіз правового регулювання сфери дозвільних процедур в Україні та визначення прогалин організаційно-правового характеру, після чого можна буде запропонувати перспективні напрямки вдосконалення дозвільної системи України у сфері господарських відносин.

Виклад основного матеріалу. Основним нормативно-правовим документом, який регулює відносини у сфері дозвільної системи, є Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р. № 2806-IV [1], який було прийнято на виконання Указу Президента «Про запровадження дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності» від 20 травня 1999 р. № 539/99 [3].

Відповідно до нормативно-правового визначення дозвільна система у сфері господарської діяльності – сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, державними адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, видачею дублікатів, анулюванням документів дозвільного характеру [1].

На підставі вищезазначеного можна дати визначення дозвільній системі у сфері підприємницької діяльності, яка являє собою сукупність урегульованих законодавством відносин, що виникають між дозвільними органами, державними адміністраторами та суб'єктами підприємництва у зв'язку із видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, видачею дублікатів, анулюванням документів дозвільного характеру [6].

Прийняття спеціального Закону у сфері дозвільної системи дало певні позитивні зрушення: вперше на законодавчому рівні було визначено, що потреба в отриманні дозволу та окремі процедури його отримання визначаються лише законами. Також було встановлено декларативний принцип отримання дозволу та принцип організаційної єдності, які, до речі, мають бути застосовані до всіх процедур легалізації суб'єктів підприємництва і викладені в єдиному науково-практичному підході. До того ж, введено посаду державного адміністратора, що може організувати видачу дозволу без участі суб'єкта підприємництва, що значно економить організаційно-матеріальні ресурси. Встановлено адміністративну відповідальність посадових осіб за порушення процедур видачі дозволів. Розроблено систему дозвільних центрів, в яких на основі принципу організаційної єдності мали би здійснюватися заходи щодо комплексного обслуговування суб'єктів підприємництва з приводу отримання ними дозволів.

Серед заходів щодо вдосконалення державної політики у сфері дозвільної системи можемо назвати Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19 травня 2011 р. № 3392-VI [4].

Серед основних проблем застосування норм зазначеного Закону можна назвати наступні:

- 1) часті зміни в законодавстві у сфері дозвільної системи;
- 2) заходи нормативно-правового та організаційно-методологічного характеру, що були передбачені нормами Закону, здійснювалися вкрай неефективно і практично саботувалися центральними органами виконавчої влади [2];
- 3) не було скасовано дозвільні документи, застосування яких є економічно необґрунтованим або ж не передбачалося безпосередньо законом (в основному це стосується дозволів на розміщення об'єктів торгівлі);
- 4) перелік видів діяльності, які потребують дозволу, постійно збільшується. Деякі з них практично дублюються, змушуючи суб'єкта господарської діяльності здійснювати дозвільні процедури щодо однієї господарської операції декілька разів. Це стосується, наприклад, отримання фітосанітарного сертифікату та фітосанітарного сертифікату на реекспорт;
- 5) юридична нееквівалентність щодо деяких дозволів на провадження господарської діяльності. Наприклад, деякі види діяльності, що пов'язані із здоров'ям населення та безпекою для життя, треба було б замінити на ліцензію, що вимагає відповідності ліцензійним вимогам, як у ви-

падку із народним цілительством, що може серйозно зашкодити людині і вимагає посиленого контролю;

6) відсутній механізм прискореного розгляду справ судами щодо відповідальності державних службовців, що забезпечують процес видачі дозволів;

7) проблема відсутності ефективно працюючих дозвільних центрів, що полягає у відсутності методологічно-організаційних заходів, халатності керівників, а також браку коштів на матеріально-технічне оснащення для забезпечення вказаної роботи;

8) через складність проходження за принципом організаційної єдності дозвільні процедури здійснюються не повністю; власне, виконується певний їх етап або готується проміжний документ дозвільного характеру. Решта етапів дозвільної процедури здійснюються без дотримання принципу організаційної єдності [5].

Висновки. Отже, необхідно здійснити наступні заходи щодо вдосконалення дозвільної системи України:

1) класифікувати види дозвільних процедур за ознакою напрямів їх здійснення: пов'язана із легалізацією суб'єкта підприємництва; щодо надання суб'єкту підприємництва права на провадження певних дій; видача дозволів у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами; у сфері використання ядерної енергії; у сфері захисту економічної конкуренції;

2) визначити такі принципи здійснення дозвільних процедур щодо підприємництва: законність, об'єктивність, рівність суб'єктів підприємництва перед законом, демократизм, публічність, контролюваність, оптимізація регулюючого впливу уповноважених органів, сприяння розвитку конкуренції, взаємна відповідальність держави та підприємця, гуманізм і справедливість у взаємовідносинах між державою та підприємцем у процесі дозвільної діяльності;

3) законодавчо закріпити сфери діяльності, щодо яких здійснюються дозвільні процедури, шляхом їх чіткого визначення: є екологічно небезпечними або наслідком цієї діяльності є екологічна небезпека; впливають на монополізацію ринків; пов'язані зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами; пов'язані з використанням паливно-енергетичних ресурсів; пов'язані з продовольчим забезпеченням; пов'язані з інноваціями; пов'язані з інформаційним забезпеченням [5];

4) забезпечити гармонізацію правового регулювання дозвільних процедур в Україні із аналогічним законодавством Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

1. Про дозвільну систему у господарській діяльності : Закон України від 06 вересня 2005 р. № 2806-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48, 2 груд. – Ст. 483.
2. Андреев О. Реформування дозвільної системи: етапи і проблеми / О. Андреев // Урядовий кур'єр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vlasnasprava.info/ua/dozvil/press.html?_m=publications&_t=rec&id=10683.
3. Про запровадження дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності : Указ Президента від 20 травня 1999 р. № 539/99 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 20, 04 червня. – С. 148.
4. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності : Закон України від 19 травня 2011 р. № 3392-VI // Голос України. – 2011. – № 108, 16 черв.
5. Завірюха Г.С. Дозвільні процедури у сфері підприємницької діяльності (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Г.С. Завірюха. – К., 2011. – 20 с.
6. Сагайдак Ю.В. Адміністративно-правові засади легалізації суб'єктів підприємницької діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю.В. Сагайдак ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [наук. керівник А.В. Омельченко]. – Київ : КНЕУ, 2014. – 228 с.